

lobalViewhttp://vital.seals.ac.za:8080/vital/access/manager/Repository/vital:2928?site_name=GlobalView

3. Bryant F. B., Veroff J. The structure of psychological well-being: A sociohistorical analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1982. № 43(4). С. 653–673.
4. Deci E. L., Ryan R. M. Hedonia, eudaimonia and well-being: An introduction. *Journal of Happiness Studies*. 2008. № 9. С. 1–11.
5. Ruggery K., Garcia-Garzon E., Maguire A., Matz S., Hupert F. A. Well-being is more than happiness and life satisfaction: A multidimensional analyses of 21 countries. *Health and Quality of Life Outcomes*. 2020. № 18. С. 192–198.
6. Ryff C. D., Singer B. Psychological well-being: Meaning, measurement and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and psychosomatics*. 1996. № 65(1). С. 14–23.
7. Warr P. A study of psychological well-being. *British Journal of Psychology*. 1978. Vol. 62, Issue 1. С. 111–121.

Ольга ТИМОШЕНКО

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти, Поліський національний університет, м. Житомир, Україна

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В КОНСТРУКТИВНИХ ТА ДЕСТРУКТИВНИХ РОДИНАХ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна Росії в Україні обумовила величезне збільшення кількості негативних чинників психологічного здоров'я наших громадян. Наразі маємо величезний вплив на громадян України російсько-української війни та стресових й конфліктних ситуацій, пов'язаних з нею. Триваюча війна, безсумнівно, суттєво вплинула на психологічне здоров'я всіх українських родин. Вона створила складне та стресове середовище, і сім'ям довелося долати різні негативні психологічні наслідки [1; 2; 5]. Зупинимось на деяких аспектах психологічного здоров'я українських родин в умовах війни Росії з Україною.

Предмет дослідження: психологічне здоров'я в українських родин в умовах війни.

Мета дослідження: дослідити й порівняти особливості психологічного здоров'я особистості в конструктивних та деструктивних родин.

Методи та організація дослідження: опитувальники «Конструктивні та деструктивні родини» Е. Г. Ейдемільера та В. В. Юстицькиса [3] з метою визначення типу родини; «Стабільність психічного здоров'я – коротка форма» («The Mental Health Continuum - Short Form» К.Кіза) [6] в адаптації Е. Л. Носенко та А. Г. Четверік-Бурчак [4], з метою визначення рівня психічного здоров'я; обрахування U-критерію Манна-Уїтні для незалежних вибірок.

Дослідницька робота проводилася впродовж січня – вересня 2023 року. Емпіричну вибірку склали 69 осіб з різним стажем подружнього життя, зокрема 24 – з деструктивних родин та 45 – з конструктивних.

На першому психодіагностичному етапі нашого дослідження ми визначали тип родини до якої відносяться респонденти. З цією метою було використано методичку «Конструктивні та деструктивні родини». Серед досліджуваних виявилось більше конструктивних родин (65,2%), ніж деструктивних (32,33%) (рис. 1).

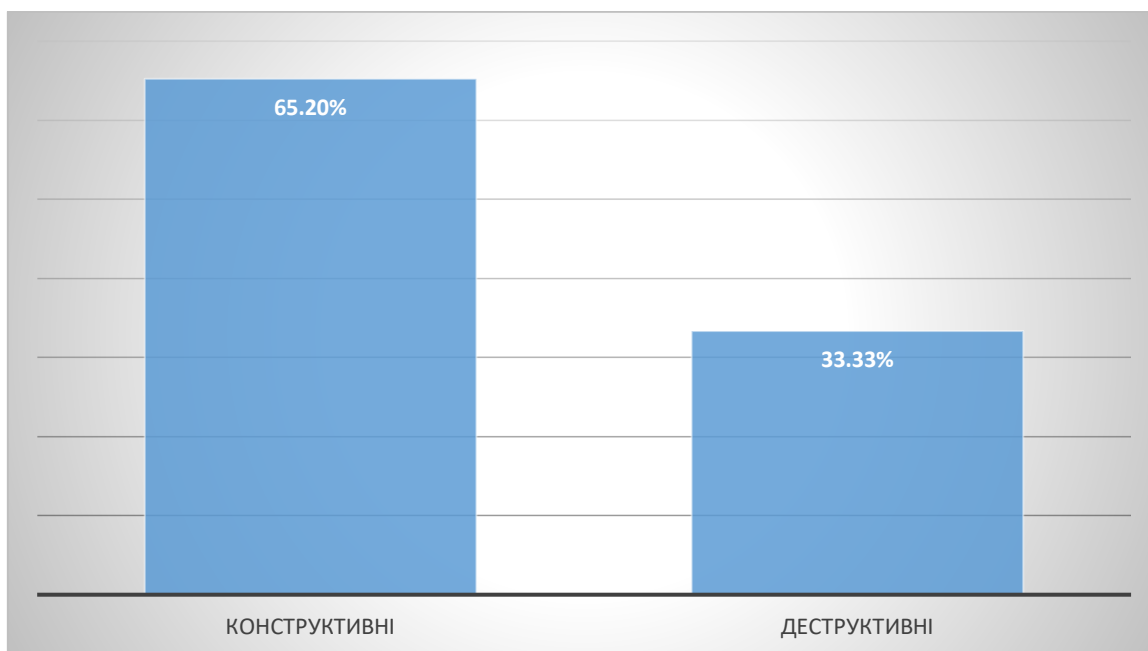

Рис. 1 Співвідношення між конструктивними та деструктивними родинами

Здійснивши статеву диференціацію у діагностиці типології родин, ми виявили, що жінки більш схильні до віднесення власної родини до конструктивної, порівняно з чоловіками. Так, «конструктивних» жінок на 19,0% більше, ніж «конструктивних» чоловіків.

Чоловіки, порівняно з жінками, є більш схильними до віднесення власної родини до деструктивного типу, хоча різниця між ними є незначною (відповідно, 17,4% та 16,0%). Серед опитуваних більше чоловіків, які взагалі не визначилися щодо характеру взаємин у власній сім'ї.

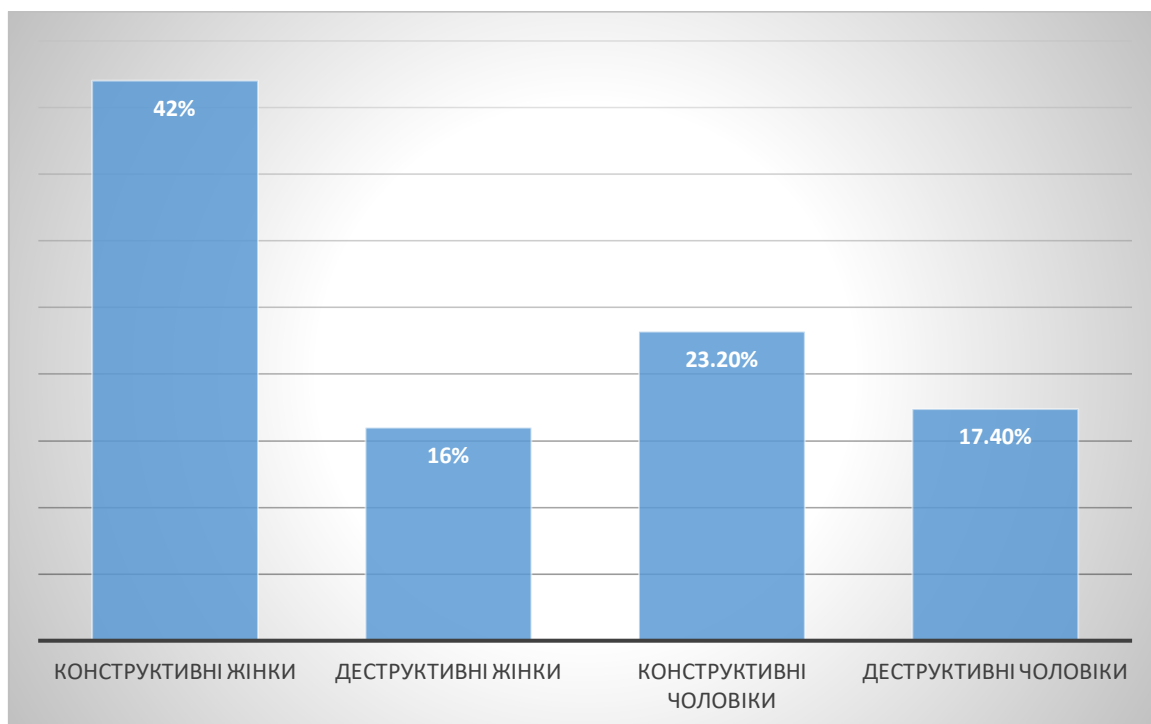

Рис. 2 Статеві відмінності у типології конструктивних та деструктивних сімей

На другому етапі дослідження визначали рівень психологічного здоров'я в різних типах українських родин. Згідно методики «Стабільність психічного здоров'я – коротка форма» (МНС-SF-UA) діагностувалось три рівні психологічного здоров'я: низький рівень, помірний та високий.

Порівняння середніх значень показників психологічного здоров'я в конструктивних та деструктивних родинах, зокрема аналіз його статевої диференціації (таблиця 1), не виявили достовірних відмінностей ($p \geq 0,05$).

Психологічне здоров'я в конструктивних та деструктивних родин

Тип родини	середнє значення (в балах)		
	загалом	чоловіки	жінки
Конструктивні родини	37,0	36,8	37,1
Деструктивні родини	41,0	40,7	41,2

Проаналізуємо статеві особливості психологічного здоров'я в різних типах українських родин. Більшість респондентів з конструктивних родин має помірне психологічне здоров'я. Так, у трохи більше, ніж третини жінок (36,0%) та біля третини чоловіків (27,0%) з цих сімей мають помірний рівень стабільності здоров'я. Проте, достовірні статеві відмінності ($p \leq 0,05$) спостерігаємо у респондентів, які мають низький та високий рівні психологічного здоров'я.

Деякі інші показники психологічного здоров'я в деструктивних родин. У 38,0% жінок, які відносять свою сім'ю до деструктивних, переважає помірний рівень психологічного здоров'я, що на 9,0% більше ніж у чоловіків. Високий рівень психологічного здоров'я в деструктивних родин має більше чоловіків, порівняно з жінками (відповідно, 17,0% та 8,3%; $p \leq 0,05$). Низький рівень психологічного здоров'я у деструктивних родин спостерігаємо в однаковій частині жінок та чоловіків (по 4,1%).

Порівнявши результати показників психологічного здоров'я в різних типах українських родин, можна стверджувати, що найбільші статеві відмінності в психологічному здоров'ї спостерігаємо, як у конструктивних так і в деструктивних родин, на його високому рівні.

Висновки. 1. Переважна більшість українських родин відноситься до конструктивного типу. Існують статеві відмінності в типології родин: жінки більш схильні до віднесення власної родини до конструктивної, порівняно з чоловіками.

2. Існують розбіжності між показниками психологічного здоров'я в конструктивних та деструктивних родин. У переважній більшості родин, що відносяться до різних типів, показники психологічного здоров'я знаходяться на

помірному рівні. Виявлено статеві відмінності в показниках психологічного здоров'я в різних типах родин: жінки в конструктивних родинках мають більш широке віяло показників психологічного здоров'я, порівняно з чоловіками. В деструктивних родинках високий рівень психологічного здоров'я має більше чоловіків, порівняно з жінками, а в конструктивних навпаки. Низький рівень психологічного здоров'я у деструктивних родинках спостерігаємо в однакової частини жінок та чоловіків, а в конструктивних – більше жінок, порівняно з чоловіками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Журавльова Л., Кротюк К. Особливості ціннісно-сміслової сфери військовослужбовців з різним досвідом участі в бойових діях. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки. Випуск 10(55). 2020. С. 26 – 36. URL: <https://sj.npu.edu.ua/index.php/pn/article/view/909>
2. Журавльова Л., Хильченко Л. Статева диференціація ознак стресу в умовах війни. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 12. Психологічні науки. Випуск 21 (66). 2023. С. 17 – 25.
3. Мушкевич М. І., Федоренко Р. П., Магдисюк Л. І., Дучимінська Т. І. *Психологія молодшої сім'ї*. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. 235 с.
4. Носенко Е. Л., Четверик-Бурчак А. Г. Опитувальник «Стабільність психічного здоров'я – коротка форма»: опис, адаптація, застосування. *Вісник Дніпропетровського університету*. Серія «Педагогіка і психологія», 2014. Вип. 20. С. 89–97.
5. Тимошенко О. Психологічне здоров'я українських родин в умовах війни. *Modern problems of science, education and society*. Proceedings of the 7th International scientific and practical conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Kyiv, Ukraine. 2023. Pp. 332 - 335. URL: <https://sci-conf.com.ua/vii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-problems-of-science-education-and-society-11-13-09-2023-kiyiv-ukrayina-arhiv/>

6. Keyes, C. L. «The mental Health Continuum -Short Form: from languishing to flourishing in life». *Journal of Health and Social Behaviour*. 2002. N° 43. P. 207–222.

Ірина ПЕРІГ

кандидат психологічних наук, доцент, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, м. Тернопіль, Україна

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ: НАПРЯМИ ПІДТРИМКИ І ЗБЕРЕЖЕННЯ

У часі воєнних дій, коли домінує тривога та страх за власні життя та безпеку, зокрема рідних та близьких людей, коли переживається невизначеність, безпорадність, апатія, є особливо важливою психологічна допомога та підтримка. За даними опитування, студентська аудиторія є дуже вразливою, підтвердженням чого стали результати комплексного соціологічного дослідження, проведеного в різних країнах британською кампанією Alligator Digital в 2023 році, які засвідчують, що українська молодь віком від 18 до 24 років найнижче з-поміж інших вікових категорій оцінює стан свого психічного здоров'я зараз: 6,7 з 10, на відміну 7,5 балів в середньому у світі. Отже, стереотип про те, що молодь легше за інші вікові групи сприймає життєві виклики, є лише стереотипом, вказала ініціаторка Всеукраїнської програми ментального здоров'я «Ти як?», перша леді Олена Зеленська [2].

За визначенням ВООЗ, психічне (ментальне) здоров'я – це стан повного фізичного, душевного і соціального благополуччя, при якому людина може реалізувати власні здібності, протистояти звичайним життєвим стресам, продуктивно працювати і робити внесок у суспільне життя [2]. Тобто для ідентифікації людини як ментально здорової не достатньо у неї лише відсутності психічних відхилень у сфері пізнавальної, емоційної, рухово-вольової діяльності людини.

Ментально здорова людина, на думку Т. Титаренко, є цілісною і самореалізуючою, розпізнає свої емоційні стани і може керувати ними, здатна